

דברים שהוא אוהב לבית הספר". דניאל מצא נרתיק של טלפון סלולרי וקשר לו חוט מיוחד ("זה לגזול, אם הוא יתגעגע לאמא הוא יוכל להתקשר אליה").

משיחות עם הגננת לאורך התהליך הבנתי כי המקום המשחקי והיצירתי שניתן לאביתר הרגיע אותו ועזר לו להתארגן ולהתאים את התנהגותו לזו המקובלת בגן. גם בהרגשתם, תפקודם והתנהגותם של יתר הילדים בקבוצה חלה התקדמות. נראה היה שהעבודה בטבע איפשרה להם להתבטא, לנרמל חוויות קשות ולהתפתח ללא מילים ודרך משחק.

בשנים האחרונות מתפתחות יותר ויותר שיטות טיפול לא מילוליות שבמרכזן החוויה היצירתית והקשר גוף-רוח-נפש. תהליך זה קשור בהכנה כי תהליכי ריפוי והתפתחות קשורים לכל מרכיבי האישיות של האדם ולכל ערוצי התקשורת שלו. כך, ולהבדיל מגישות פסיכולוגיות קלאסיות שפועלות דרך השיחה המילולית ובמקביל להתפתחות הטיפול בהבעה וביצירה – באמנות, במוזיקה, בתנועה, בדרמה ובסיפור – התפתחה שיטת ה"טבע-תרפיה". לאור ההבנה כי המשחק, הדמיון והיצירה הם השפות העיקריות והי מועדפות על הילדים, יישום שיטות אלו מתפתח ונפוץ כיום במסגרות חינוכיות, שיקומיות, אשפוזיות וקהליות רבות וגם במגזר הפרטי.

החיים המודרניים והטכנולוגיים, הלמידה הקוגניטיבית והמילוליות בבית הספר, הש" הות הממושכת מול המחשב והמעבר לקשרים וירטואליים מדגישים את הפוטנציאל היי-חודי של ה"טבע-תרפיה". מחקרים מראים כי

צילום: אימג'נק ישראל Gettyimages

הליכים שבטבע עוזרת לילדים להבין, לקבל משמעות, לעשות סדר בעולמם. הטבע עשה את שלו.

כדי לאפשר לילדים לעבד ולהתכונן לפרידה מהגן, במפגש הבא הכנו לציפורים ברכות ומתנות שיעזרו להן בהמשך הדרך. אורי קישט קופסת סיגריות שמצא והכין לגזול תרמיל ("ככה הוא יוכל לקחת מהגן

בין העצים יצרנו, אנחנו והילדים, את עולמנו הקסום. למצולמים אין קשר לכתבה

בית עם מלא משחקים שאביתר אוהב. "כל שבוע תבוא אליי, נקנה לך משחקים שיהיו לך גם אצלי ותוכל להזמין חבר. אני עוזב את אמא, לא אותך", סיפר אביתר מתוך הרמות. השינוף הזה, דרך המשחק הדרמטי, איפשר לו להתחבר לאהבת אביו ולחבנה כי הפרידה קשה גם לאבא.

כחודשיים לאחר מכן, עם סוף האביב וראי שית הקיץ, התייבשו הפרחים והעשב הרך שהקיפו את הבית והחלו להפוך לקוצים. על צמרת אחד העצים בקעו גוזלים של שחרור, וניתן היה לראות את ההורים, בחילופי מש" מרות. "ככה זה גם אצלנו", הסביר אביתר לחבריו, "לפעמים אמא איננו ולפעמים אבא. גם אצלנו יש משמרות". יום אחד, כשבאנו למחנה, גילינו שנשאר בקן רק גוזל אחד. הילדים התפלאו, לאן הם נעלמו? אביתר הסביר לכולם שככה זה בטבע. "הגוזלים גדלו ועפו. גם הקטן שנשאר יעוף עוד מעט, אבל הוא צריך עוד קצת זמן עם אמא ואבא שלו. גם אני עוד מעט עוזב את הגן ועולה לכיתה א'", הודיע להם.

שמחתי לראות כיצד ההתבוננות בת-

שלוה ומצטרפת. לאחר מספר מפגשים בהם הקבוצה הרחיבה, שינתה ופעלה בבית שילוב זה, לצד האינטליגנציה והכישורים החברתיים, עלול להתיש ולעצבן את המורה והגננת. כאן מתחיל מעגל של תסכול ואכזבה שמשותף לכל הנוגעים בעניין – ההורים, הגננת או המורה, וכמובן הילד.

שומר על העץ

אביתר הצטרף לעוד ארבעה ילדים בקבוצת הטבע שהתחילה בגן. לאחר שנפגשנו לטקס הקבוע במקלט, שכלל שיר פתיחה ותיפוף על הגוף בו כל ילד אמר את שמו וסיפר משהו מהשבוע שחלף, יצאנו למחנה שלנו. שם, בין שלושה עצי אודרכת ולצד חומרי בניין שהושלכו, יצרנו את עולמנו הקסום.

התהליך היצירתי והפיוז של בניית המ' חנה איפשר לכל ילד ולקבוצה כולה לבטא את כוחותיהם ועולמם הפנימי: אביתר זכה להערכת הקבוצה כשטיפס על עץ ותלה סכך ונדנדה. אחר כך, בעזרת חבר, הוא בנה על העץ עמדת שומר. כשהרגיש כי מקור מזו החברתי בטוח, הוא התפנה להתנהלות

כשנפגשתי עם הגננת בגן של אביתר, הבנתי מיד מודע פסיכולוג הגן ביקש שאצרף את הילד לקבוצת ה"טבע-תרפיה". למרות שהיה עסוק בל- געת בילדים שישבו מצדדיו ולעשות פרצופים לחבר שישב מולו, אביתר הצליח להיות קשוב לגננת מספיק כדי להשתחל לכל אתנחתה בסיפור שסיפרה, ולהמציא, למורת רוחה, המשך משלו. יכולתי לראות שלאביתר יש דמיון מפותח וגם גוף שמדבר את סערת הנפש. ראיתי שחשוב לו מאוד שיהיה לו מקום בהתרחשות הקבוצתית. "עכשיו, כשהוריי מתגרשים זה מוחרף עוד יותר", היא הסבירה, "הוא אומנם לא מדבר על זה, אבל הסערה שבתוכו מתסיסה את כל הילדים. הוא אף פעם לא היה אלים, עכשיו הוא התחיל גם להרביץ".

הסיפור של אביתר, ילד בעל דמיון וכישר ריים גופניים מפותחים שמתקשה להסתגל, אינו נדיר. כמו אלפי ילדים אחרים שאובחנו כבעלי קשיי קשב וריכוז (ADHD), גם הוא מתקשה לשבת זמן ממושך על כיסא ולהת-

הטבע עושה את שלו

איך בניית בית על עץ עוזרת לילד להתמודד עם גירושי הוריו? וממתי גוזלי ציפורים עולים לכיתה א'? תכירו את סדנאות הטבע-תרפיה, שמצליחות להסביר לקטנים את מה שאנחנו לפעמים לא יכולים

ד"ר רונן ברגר

